

Pučko otvoreno učilište Krapina
Galerija grada Krapine, Magistratska 25
3.9.-14.10.2022.

Jadranka Fatur

JADRANKA FATUR - SLIKARICA SJETE I SJEĆANJA

Da je Jadranka Fatur bila i ostala avangardna u postmodernom dobu promijenjenih paradigmi, vidjelo se na njezinoj velikoj retrospektivi u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu 2018. godine. Tada je uz njezin rad bilo izloženo i nekoliko slika velikih američkih majstora super realizma (hiper realizma), koji su stvarali istodobno s Jadrankom Fatur, kako bi se pokazala njezina aktualnost, snaga i veličina te ujedno i autorska originalnost. Krajem sedamdesetih i u osamdesetim godinama dvadesetog stoljeća promicale su se nove aktualnosti odvrćući pogled s konceptuale i apstrakcije na novu postmodernu uronjenost u prošlost i sadašnjost, u stvarnost i nestvarnost, u starost i marginalnosti običnog i nereprezentativnog, u sam život.

Uvid u slikarstvo Jadranke Fatur možemo početi sa slikom „Kralj i ja“ (1972.) kada je njezin mladenački interes zaigrao na kartu sučeljavanja iluzije i fizičke stvarnosti. Taj se interes likovnih umjetnika javljao u arhitekturi, dizajnu i fotografiji i dakako u slikarstvu s pogledom u prošlost koju je trebalo kontekstualizirati u suvremenost. Umjetnica je tada zamislila čitavu instalaciju ispred ove iluzionističke slike povijesne ličnosti, no zaustavila se na stvarnoj rukavici, koju je dodala štafelajnoj slici dobivši tako neobičan asamblaž (taj je utjecaj kretao od američkog pop-arta).

U to se doba fokus umjetnika (i kritike) sve intenzivnije prebacuje s reprezentativnog na marginalno: u žižu interesa došle su banalne teme svakidašnjeg života: osobni dnevници, starost, bolest, parcijalni pogledi i odmak od dominirajućeg kolorističkog formalizma. Tada Jadranka Fatur slika Lift (1974.) sliku koju mnogi kritičari uzimaju kao prijeloman rad, važan pomak u hrvatskom slikarstvu prema američkom utjecaju i ukupnoj europskoj orijentaciji na nešto drugo, novo izvan tradicije moderne avangarde. Isto vrijedi i za sliku Zetovog autobusa za Cmrok (1975.) koja postaje ključna u tumačenju novih odnosa prema motivu. Jadranka Fatur bira banalne motive svakidašnjeg premještanja ljudi, njihovog ulaženja i izlaženja u te plavo-bijele limene kutije u kojima su stiješnjeni kao u konzervi. To je njihov izbor, njihova dobrovoljna ili nužna stvarnost. Sučeljavanje unutrašnjeg i vanjskog prostora, zatvorenog i skućenog prema otvorenom prostoru, u kojem se događa taj neobičan urbani život zbog prijevoza iz periferije u centar i obratno; ili u liftu iz razizemlja u visine i nazad – to je umjetničin interes. Ljudi u tim prijevoznim 'kutijama' djeluju odsutni. I sebe autoportretira među putnicima (i u autobusu i u tramvaju) kao jednu od sudionica te vrste života. Života u prijevoznim sredstvima grada. To je ujedno i dnevnička bilješka.

Još je jedna važna slika Jadranke Fatur za tumačenje nove postmoderne paradigme - telefonska govornica. Slika neobične prozračne kutije u koju se ulazilo pojedinačno kako bi se razgovaralo s nevidljivim sugovornicima. Prije mobitela, koji su došli tek mnogo kasnije, telefonske govornice bile su važan dio urbane opreme. Privatni i poslovni razgovori, istine i laži izgovarane su u slušalicu, isprva na ubačeni novčić, kasnije na karticu. Telefonska govornica kojoj je Jadranka Fatur posvetila čitavo platno, zajedno s psom dalmatinerom koji se tu slučajno zatekao, postala je povijesna relikvija. Sjećanje na jedan važan, dinamičan i nezaobilazan objekt u životu grada.

Jednakom usredotočenošću Jadranka Fatur slika gradski autobus kao što slika portret svog supruga, sina ili čitave obitelji. Njezina koncentracija traži dugotrajni rad i kako to biva kod uljnih slika na platnu, ona poštuje klasični prosede; nakon skice olovkom kojom lovi ideje u blokić, ili fotografije koja zamjenjuje i ubrzava skicu, ona sliku skicira u akvarelu, izvodi je katkad u pastelu, te se potom upušta u slikanje na platnu većeg formata. Možemo se zabrinuto pitati, hoće li itko nakon odlaska Jadranke Fatur u mirovinu s Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu gdje je predavala, učiti studente izvornom slikarskom postupku, jer se sve ubrzava, a slike svode na (foto)grafičke i crtačke tehnike rada.

Nedavno, našavši se na izložbi pred svojom slikom Texas Truck iz 1983-1984. koja je u vlasništvu Moderne galerije (danas Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti) Jadranka Fatur je zapisala: “Pustolovnim putovanjem u SAD stekla sam zalihu slikarskih motiva za više od sto godina...Moja osobna čežnja u slikarstvu bila je iskočiti van konvencionalnih okvira prikazivanja života kroz postojeće stilske izraze, a novi sadržaji tome uvijek mogu doprinijeti. Poznavala sam otprije putem medija i literature specifične američke stilove pop-arta i super realizma (hiper realizma), koji su punili lokalne muzeje...Moj interes prema zanatskoj perfekciji nikada nije bio cilj po sebi, iako ovu sliku smatram jednom od svojih, u tehničkom smislu najboljih izvedbi. Međutim izvedba je morala biti usklađena s ovim briljantnim savršenim motivom...”

Česti motiv još iz Pariza, gdje je Jadranka boravila duže vrijeme, bili su izlozi. Te staklene opne koje su tek prozračno dijelile vanjski i unutrašnji prostor omogućavale su umjetnici da slika istodobno dvije stvarnosti: fizičku i onu u odrazima. To je bio slikaričin izazov još od vremena slike „Kralj i ja“, kada si je uz kralja priuštila osobno prisustvo autoportretima (preuzetim s

fotografija načinjenim u automatima za brzo fotografiranje za osobne iskaznice i slično), poništavajući granice prošlosti i sadašnjosti.

„Slika „Kralj i ja“ iz 1972. godine nastala je nakon viđenja Tizianovog originala, golemog portreta Karla V. Habsburškog u Münchenu, ali i sjećanja na njezinu reprodukciju u jednoj knjizi iz moje biblioteke“, tumači Jadranka Fatur. „Tu je prisutna komparacija povijesne vrijednosti i moje potrebe kao suvremenog slikara, kako bi se pronašle zajedničke i univerzalne dodirne točke. Zajedništvo među ljudima što me tada jako zaokupljalo, nalazim u općim mjestima. Tako i ta slika spaja veliko renesansno slikarstvo s mojom svakodnevicom, oličeno u fotografiji –mom portretu iz uličnog automata. Također je za mene važno otkriće treće dimenzije koju slikarstvo nudi. Sve prethodnice u razdoblju moderne bile su plošne i dvodimenzionalne - apstrakcija, informel, dada. Ja sam tražila izlaz iz toga za sebe samu, a manje da bih bila sukladna s nekim od modernih trendovskih stilova. Slikarstvo je toliko bogato mogućnostima da ga uvijek možemo graditi iz početka!“

Igra stvarnog i nestvarnog, fizičkog i metafizičkog, iluziju realiteta i iluzija iluzije tog istog realiteta, to su majstorije kojima se Jadranka Fatur prepuštala s užitkom. Istodobno to su urbane banalnosti: kafići, dućani, pošte, aerodromi, plastične klupe u čekaonicama, plastični pokrov na gumenjaku, hidrant, signalizacija, itd. Ali kao što je sama napomenula, tehnička perfekcija nije joj bio cilj, nego je bio izazov koji je svaka materija i njezina struktura zahtijevala. Plastična košara, korice kruha, pijesak, kamen, dezen na dječjoj pidžami, mačja dlaka, puranovo perje, itd., sve su to ne samo zanimljivi motivi već i slikarski izazov koji je intrigirao umjetnicu.

Jedan od naših najvećih autoriteta s područja slikarstva Krsto Hegedušić čiju je Majstorsku radionicu pohađala, rekao joj je zadivljen radovima Jadranke Fatur: „Vaše slike su grmljavina topova!“. Bio je vizionar. Izlagala je na puno izložbi u inozemstvu, uglavnom kolektivnih i selektiranih, što je ponekad donosilo laskave ocjene poput poziva Muzeja moderne umjetnosti u Budimpešti da otkupi jednu njenu sliku (nije se nažalost realiziralo); izložbe Fotorealizma u Ludwig muzeju u Budimpešti kada su za pozivnicu koristili reprodukciju slike „Lift“, objavljenu i na njujorškoj platformi „E- Flux“. Nakon izložbe slikarstva u Cagnes-sur-mer u Francuskoj list Edinburg Press iz Oxforda u osvrtu na tu izložbu objavio je reprodukciju slike Jadranke Fatur „Ulaz“, iako ona nije bila nagrađena. Strani su kustosi i kritičari uočili originalnost motiva i rukopisa Jadranke Fatur na izložbama koje su se već ranije bavile novim avangardama postmodernog povratka verzizmu i njegovoj transformaciji u suvremenost. Izvornost Jadranke Fatur prepoznata je te objašnjena činjenicom da je njezino slikarstvo, pored tehničke perfekcije emotivno, svojevrsni likovni dnevnik kretanja i opažanja. Slikala je s iskrenom proživljenošću urbanih fenomena Zagreba, Pariza, gradova SAD-a, te napokon i u atelijeru u Jakovlju, u hvarskoj Rudini (o kojoj je napisala trilogiju), i gdje bi se već našla.

Prva je žena slikarica izabrana da slika politički povijesni događaj „Proglašenje Ustava novo uspostavljene Republike Hrvatske 22. prosinca 1990.“ Ta golema slika dugačka 4 metra i 60 centimetara, a visoka 2 metra i 40 centimetara, visi u Saboru, a mi ćemo na izložbi vidjeti neke skice koje su u tu svrhu rađene, a napravljeno ih je bezbroj jer je svaka osoba na slici, a ima ih oko 100, dobila svoj realistički portret.

Želja Jadranke Fatur je da na ovoj izložbi u Krapini budu među inim i nove slike koje su nastale poslije retrospektive i da se pokaže u svom stvaralačkom rasponu od akvarela i pastela do slika na platnu. Osobito joj je bitno da oni koji vole umjetnost shvate i prepoznaju da se u svakoj likovnoj tehnici i na malim i velikim formatima može dogoditi ljepota i zanimljivost. Njezin je moto parafraza velikog književnika Goethea koji se bavio usputno slikarstvom, ali osobito ga je zanimala teorija boja, te je poslužio i kao temelj kasnijim razmišljanjima Rudolfa Steinera, koji se igrom slučaja rodio u Donjem Kraljevcu, ne tako daleko od Krapine. Pa završit ćemo ovaj napis mislima koje nastoje objasniti umjetničinu motivaciju za slikanjem i umjetnost samu:

„Umjetnost ne može biti nego sastavljena od komponenti ovog svijeta i stvorena po obrascu kako se taj svijet odnosi prema čovjeku. Ali isto tako čovjek može tražiti i razumjeti samo takvu umjetnost koja odgovara njegovom ustrojstvu. Ona je u relaciji s čovjekom i tako postaje njegova dopuna.“

Drugi sat crtanja, 2022.

Snijeg-nizbrdo u Jakovlju, 2003.

Pariški notes, 1990.

Korak k moru, 2020.

Ležaljka 2, 2009.

Pelargonija

Noćna šestica, 2018.

Kule, 2019.

Pješčana tijela, 2020.

Jadranka Fatur, rođena je 21.srpnja 1949.godine u Zagrebu.

Završila Školu primijenjenih umjetnosti 1969.godine, a od 1969. do 1974. studirala slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu gdje je diplomirala u klasi prof. Miljenka Stančića.

Od 1973. do 1977. bila je suradnica Majstorske radionice Krste Hegedušića, kasnije Ljube Ivančića. Godinu 1977/78. provela kao stipendist francuske vlade na Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts de Paris.

Članica je Hrvatskog društva likovnih umjetnosti od 1974. godine. Od 1975. do 2004. godine član Zajednice umjetnika Hrvatske.

Godine 1978. dobila atelje u dvorcu Jakovlje u Hrvatskom Zagorju.

U statusu samostalnog umjetnika do 2004. godine kada se zapošljava na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu u svojstvu docenta. Od 2014. godine u mirovini kao izvanredni profesor. Od 1972.godine izlagala na više od 200 kolektivnih i 25 samostalnih izložbi u zemlji i inozemstvu (Austrija, Njemačka, Nizozemska, Rumunjska, Francuska, Velika Britanija, SAD, Kanada, Mađarska, Poljska, Slovenija, Srbija, Makedonija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Japan).

Bila je na studijskim putovanjima u Italiji, Francuskoj, SAD-u, Meksiku, Grčkoj (stipendija 1982), Nizozemskoj, Austriji, Njemačkoj, Mađarskoj, Argentini.

O radu Jadranke Fatur objavljeno je više od 250 bibliografskih jedinica i nekoliko TV filmova. Bavila se scenografijom i sudjelovala u projektima kazališnih grupa „Osamljena srca“, „Coccolempoco“ i „Kugla glumište“. Radila ilustracije za „Večernji list“.

Radovi u muzejima i galerijama (fundusi) kao i u privatnim zbirkama u zemlji i inozemstvu:

Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu, Nacionalna i moderna galerija u Zagrebu, Muzej moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci, Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu, Muzej grada Šibenika, Umjetnička galerija u Zadru (Narodni muzej), Umjetnička galerija u Dubrovniku, Galerija slika u Varaždinu (Gradski muzej Varaždin), Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Kabinet grafike HAZU, Muzej grada Vukovara, Muzej grada Gospića, Galerija grada Krapine, Galerija Krsto Hegedušić u Petrinji, Galerija Vladimir Nazor (Zagreb) Galerija Galženica (Velika Gorica) itd.

Muzej savremene umetnosti u Beogradu, Galerija "Milena Pavlović Barilli" u Požarevcu, Sombor, Muzej Zaječara, Tuzla, Zenica, Murska Sobota, itd., te

Austrija, Njemačka, Kanada i dr. gdje se nalaze radovi u privatnim zbirkama.

N a g r a d e :

1974. nagrada za slikarstvo na 7.salonu mladih Zagreb

1977. nagrada SKOJ-a za scenografiju

- nagrada Fonda "Moša Pijade" na 8.jesenjem salonu, Banja Luka

1978. diploma Mention honorable na izložbi "Le Salon 78", Paris

1980. nagrada radničkih savjeta radnih kolektiva Čačka na 11.memorijalu Nadežde Petrović, Čačak

1981. nagrada za slikarstvo na 11.biennalu mladih, Rijeka

1983. nagrada ULUBIH-a, kolonije Počitelj na 9.zagrebačkoj izložbi jugoslavenskog crteža, Zagreb

1984. otkupna nagrada na 9.međunarodnoj izložbi crteža, Rijeka

- otkupna nagrada na VIII trijenalu savremenog jugoslavenskog crteža, Sombor

- otkupna nagrada na 3. INTERBIFEP-u, Tuzla

1985. I nagrada na 2. biennalu "Milene Pavlović-Barilli", Požarevac

2020. Orden dobre duše (velered anđela) na uličnom festivalu „C'est is the Best“, Zagreb

2021. Nagrada za slikarstvo na 9. zagorskom likovnom salonu, Krapina

Objavila slijedeće knjige:

„Kuća“, 2008.

„Smiješno u Rudini“, 2010.

„Orfej i metamorfoze“, 2011.

„Kopošont“, 2012.

„Rudinske kronike“, 2017.

Mladić, 2020/21.

PUČKO OTVORENO UČILIŠTE KRAPINA
GALERIJA GRADA KRAPINE
MAGISTRATSKA 25

tel./fax: 049 370 810
e mail: galerija.krapina@gmail.com
www.krapina.net

IZDAVAČ POU Krapina, Galerija grada Krapine, Magistratska 25 / ZA IZDAVAČA Grozdana Pavlović
UREDNICIA KATALOGA Vesna Kunštek / PREDGOVOR Branka Hlevnjak / KONCEPCIJA I LIKOVNI
POSTAV IZLOŽBE Branka Hlevnjak / NAKLADA 150 kom / TISAK Idea graf d.o.o. / 2022.